

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VI. Ex Concilio (a) Lateran.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

tum ab Ecclesia Carpenſi, niſi cauſa ipſius cenſus liquido appareat; quia cenſus ignorantia diuinis & humanis legibus reprobat; deinde quia tempus non eſt modus inducendi obligationem, *l. obligationem 44. §. 1. verſ. Placet, ff. de O. & A. l. ſi interrogatio 1. l. aduerſus 3. l. creditor 7. C. de uſuris, l. operis 31. ff. de oper. libert. igitur ſi non conſtat de cauſa, ſeu emptione cenſus, tempus per ſe non eſt ſufficiens ad inducendam eius obligationem, ſicut ſola cautio ſine expreſſione cauſa non ſufficit ad producendam obligationem, *cap. ſi cautio, de fide inſtrum.* Quibus, & aliis fundamentis moti, negatiuam hanc ſententiam tenuerunt Salazar de uſu & conſuet. c. 9. à num. 11. Faber lib. 7. conſect. cap. 8. Schifordeg. lib. 1. tract. 15. per tot. Corraſius lib. 3. miſcell. cap. 15. Alciatus in leg. ſi certis annis, num. 10. C. de pactis. Contrarium tamen, ex continuata nempe præſtatione cenſus manere obligatum in futurum eum, qui longo tempore cenſum perſoluit, probatur expreſſe ex *l. cum de in rem verſo, ff. de uſur. l. 1. Cod. de fideicommi. l. litibus 20. Cod. de agricolis, lib. 11. l. 3. C. de apochis, eodem lib. l. 1. §. 1. ff. de itinere, actiue privato, cap. querelam, de elect. Quorum iurium argumento affirmatiuam ſententiam in ſolutione annuorum reddituum & Decimarum tenuerunt Menchaca uſufreq. cap. 43. num. 30. Gaſpar Rodrigez lib. 1. de annuis reddit. cap. 15. num. 5. Lara de anniverſ. lib. 1. cap. 12. Avendanno de cenſib. cap. 15. Gilkenius in dict. leg. ſi certis, num. 1. Caſtillo de tertius, cap. 3. num. 27. Flores de Mena lib. 1. queſt. 2. & lib. 2. queſt. 23. Giphanius in d. l. 1. Cod. de fideicommiſ. Parexa de inſtrum. edit. tit. 7. reſol. 10. num. 20. Gibalinus de uſuris, lib. 4. cap. 6. artic. 5. Tapia tom. 1. Catena, lib. 4. cap. 11. artic. 2. Porro quarum opinionum conciliatione, & præſentis textus expoſitione ſequentes caſus diſtinguendi ſunt; Primus eſt, quando quis cenſum petit, & idoneè probat illum ſibi jam antea ſolutum fuiſſe ex cenſus impoſitione, quod inſtrumentis, aliisque legitimis probationibus ostendit: quo caſu ſolutio continuata non tam inducit obligationem ſolvendi cenſus in futurum, quàm illam probat; & actor non tantum habet intentionem fundatam, ſed etiam probationem probatam. Secundus caſus contingit, cum quis exigit cenſum, allegatque ſolutiones per longum tempus continuatas, veluti per decem, aut viginti annos; & ſimul titulum ac cauſam affert; quo caſu, quamvis illa non probet inſtrumento aliquo, talis continuatio ſolutionum per decennium cum allegatione veri tituli inducit neceſſitatem ſolvendi in poſterum, niſi**

errore, aut invaliditate tituli ac cauſa probatum fuerit; quem caſum latè examinant Rodriguez dict. lib. 1. queſt. 15. Cenſius queſt. 8. num. 8. Duardus de cenſibus, queſt. 17. num. 30. Gibalinus dict. artic. 5. Tertius caſus evenit, cum ille, qui petit cenſum, affert tantum continuatas ſolutiones 10. vel 20. annorum, non autem titulum, vel cauſam ſolutionis allegat; tunc enim ex iteratis ſolutionibus nullum jus exigendi cenſum acquiritur. Menchaca illuſtr. queſt. 84. Cenſius ſuprà, num. 16. Duardus num. 14. Rodriguez num. 2. Si autem tempus longiſſimum ſit, vel immemoriale, tunc præſumitur titulus, atque ideo inducitur obligatio ſolvendi cenſum. Cenſius ſuprà, num. 26. Menchaca illuſtr. c. 84. num. 48. & in his caſibus diutine ſolutionis, ſi negetur cenſus, & ita quodammodo deſiciatur creditor à quaſi poſſeſſione illum exigendi, competere remedium recuperandæ poſſeſſionis, argumento ex lege Aquilius, Digest. de donat. docuerunt Menochius remedi. 1. recuper. ex num. 31. Tuſchus littera P. conſul. 447. & littera S. conſul. 388. Maſcard. de probat. conſul. 1388. Petrus Barboſa in leg. ſi de vi, ex num. 133. Digest. de iudic. quorum ſententia in praxi ſuſtinenda eſt, quamvis in puncto iuris falſa ſit. Nec tunc obſtant fundamenta negatiuæ ſententia. Non primum ex præſentis textu, quia Paſchalis in eo accipiendus eſt, cum non conſtat de titulo, ſeu cauſa ipſius cenſus, nec legitimum tempus elapſum eſt, ex cuius tranſiſſu, ſequitur repetitis præſtationibus cauſa præſumi poſſit. Nec obſtat, quod dicebamus, tempus non eſſe modum inducendæ obligationis; quod verum cenſeo, quando in ſolo temporis curſu creditor fundaret obligationem, non verò quando eam fundaret in conſenſu tot annis præſtito; nam etſi ex eo non nalcatur obligatio, nalcitur tamen præſumptio certiffima obligationis, que ſufficiat, ut debitorem ad præſtationem compellamus, cum non probet contrarium, ut in præſenti; in qua probatione, ſi deſiciat debitor, vincit præſumptio; ut egregie docet nulli poſtponendus Cujacius libr. 29. qq. Papin. in dict. leg. cum de in rem, & Gilkenius dict. cap. 4. num. 43. & ſeq. Lara dict. lib. 1. cap. 12. numer. 1. quos immeritò taxat Schifordeg. dict. tract. ann. 15. queſtione 5. abſurdum exiſtimans; ex præſumptionibus hanc rem eſſe definiendam; cum tamen negare non poſſit in ſecunda parte dicte legis cum de in rem, præſumptionem interveniſſe de dote, quia uſuræ fuerunt ſolutæ, ut rectè notavit Lara dict. num. 5. & Flores dict. lib. 1. queſt. 2. num. 14.

CAPUT VI.

Ex Concilio (a) Lateran.

Cum (b) Apoſtolus ſe, ac ſuos propriis manibus decreverit exhibendos, ut locum prædicandi auferret pseudo-Apoſtolis, & illis, quibus prædicabat, non exiſteret onerosus: grave nimis, & emendatione dignum eſſe dignoſcitur, quod quidam fratrum, & Coëpiſcoporum noſtrorum ita graves in procurationibus ſuis ſubditis exiſtant, ut pro huiusmodi cauſa ipſa interdum eccleſiaſtica ornamenta ſubditi exponere compellantur, & longi temporis victum brevis hora conſumat. Quocirca ſtatuimus, quod (c) Archiepiſcopi parochias viſitantes, pro diverſitate Provinciarum, & facultatibus Eccleſiarum XL. vel L. (d) evectionis numerum; Epifcopi autem XX. vel XXX. Cardina-

(e) Cardinales autem XXV. nunquam excedant: Archidiaconi verò V. aut VII. Decani constituti sub ipsis duobus equis contenti existant, nec cum canibus (f) venatoriis proficiantur, & avibus; sed ita procedant, ut non, quæ sua sunt, quarant, sed quæ JESU CHRISTI querere videantur: nec sumptuosas epulas quarant, sed cum gratiarum actione recipiant, quod honestè ac competenter illis fuerit ministratum. Prohibemus etiam, ne subditos suos taleis, exactionibusve Episcopi gravare præsumant. Sustinemus autem pro multis necessitatibus, quæ aliquotiens superveniunt, ut si manifesta & rationabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare. Cùm enim dicat Apostolus: Non debent filii thesaurizare parentibus, sed parentes filiis, multùm longè à paterna pietate videtur, si præpositi subditis suis graves existant, quos in cunctis necessitatibus pastoris debent more fovere. Archidiaconi verò, sive Decani, nullas exactiones, vel taleas in Presbyteros, seu Clericos exercere præsumant. Sanè quod de prædicto numero evectionis secundum tolerantiam dictum est, in illis locis poterit observari, in quibus ampliores sunt redditus, & ecclesiasticæ facultates. In pauperioribus autem locis tantùm volumus teneri mensuram, ut ex accessu majorum minores meritò non doleant se gravari, nec sub tali indulgentia illi, qui paucioribus equis hæcenus uti solebant, pluriùm sibi credant potestatem indulgam.

NOTÆ.

1. (a) **L** *Ateran.*] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 6.* & reperitur textus hic in Concilio Generali Lateran. celebrato sub Innocentio III. *cap. 4.* & ut deductus ex eodem Concilio, citatur in *cap. 3. de excessibus Prælat. in 2. collect. de eo Concilio notavi in cap. nonnulli, de rescript.*

2. (b) *Apostolus se, ac suos.*] Hæc verba ex variis locis desumpta videntur, videlicet *ex c. 20. Actuum Apost. ex epistola I. D. Pauli ad Thesal. cap. 2. & epist. 2. cap. 3. & 2. ad Corinth. cap. 11.*

(c) *Archiepiscopi.*] Quatenus Archiepiscopi possint visitare Provinciam propriam, dicemus infra, *in cap. sopita.*

3. (d) *Evectionis.*] Eleganter, nam evectio certum numerum equorum, seu veredorum continet. Symmachus *lib. 1. epist. 16. Accepi evectiones quatuor in manu, quantum commodas in excursus & recessus meorum.* Cassiodorus *lib. 6. form. 6. evectiones simili potestate largitur.* D. Paulinus *lib. 4. de vita S. Martini.*

Dicite, quid vestri velox evectio Regis Efficiat tardante Deo?

Quarum evectionum obvia mentio extat in *l. 2. de in jus vocand. l. continuis 137. §. cum ita, ff. de V. O. l. eos 27. §. final. ff. ad leg. Corn. de falsis, l. ult. §. penult. ff. de muner. & honor. l. 1. C. de com meat. lib. 11. l. 12. C. de curios. lib. 12. in tit. C. Theodos. de cursu public. & de eis agunt Gutherus *lib. 3. de offic. domus, cap. 15. Corraus lib. 5. miscell. c. 12. Panciroli lib. 3. var. cap. 31. Revardus lib. 2. var. cap. 15. Solorzanus tom. 2. de jure Ind. lib. 1. cap. 12. num. 22. Buleng. lib. 2. de Imp. Rom. cap. 29.* inde etiam evectiones dicuntur literarum, & diplomata, quibus adlecti, vel Legati ad cursum publicum utuntur, illisque viatica præbentur. D. Hiennonym. in Hilariæ: *Secreti ab Imp. evectionem petiit, causam ei indicans; & acceptis ad Consulariæ Palestinæ litteris, cum ingenti honore, & comitatu gazam deductus est.* Sulp. Sever. *lib. 2. hist. Qua tempestate Hilarius quartum jam exile annum agens inter reliquos Episcopos per vicarium, ac Præsidentem datâ evectionis copiâ adesse compellitur.* Notavit Savarus *ad Sidon. lib. 5. epist. 20. verbo Evectionem.**

4. (e) *Cardinales XXV.*] Sed quomodo, cùm Card. D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. III. Pars II,*

dinalium major dignitas sit, & illi præ excellentiores omnibus Ecclesiæ Prælati reperiantur, minor numerus evectionum illis permittitur, quàm Episcopis & Archiepiscopis. Agnovit difficultatem Lotharius *lib. 1. de re benef. cap. 8.* & docuit, evectiones in præfenti non aestimari, seu taxari juxta qualitatem, seu dignitatem visitantis, sed juxta latitudinem territorii, respectu locorum & personarum, quibus est impositum onus procurationis; atque ita Patres in præfenti non prohibere, quin Episcopus habeat in comitatu, quot velit personas, & equos, juxta statum, & dignitatem suam; sed tantùm ut curent, ne graventur illi, qui obligantur ad procurationem majoribus evectionibus. Verùm hæc docti viri sententiâ sustineri non potest; nam si non attentâ qualitate personæ, sed loci distantia evectiones erant aestimandæ, ad quid Archiepiscopis, & Cardinalibus Decanis, & Archidiaconis evectiones habitâ gradus prærogativâ taxandæ erant, cùm Cardinalis non Episcopus tantùm suam parochiam, sicut Archidiaconus suum Archidiaconatum, & Decanus suum Decanatum visitent? Accedit, nam longinquitas itineris non petit majorem numerum evectionum. Quare hæc sententiâ omisâ veriùs dicendum est, Cardinalium dignitatem temporibus Alexandri III. hujus textus auctoris non ita præ excellentiorem fuisse, ut Episcopalem superaret, usque dum constitutum fuit, ut ex ipso collegio Cardinalium Pontifex eligeretur in præfenti Concilio Lateran. Quare olim nullus erat Episcopus, qui vellent fieri Presbyter Cardinalis, quia putabant descendere de majore ad minorem dignitatem, ut referunt, & probant Borellus *in summa decis. 1. p. tit. 6. num. 6.* Saravia *de jurisdic. adjuncta quest. 1. num. 9.* Bobadilla *lib. 2. Polit. cap. 17. num. 15.* Solorzan. *de jure Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 7. num. 3.* Unde cœpit augeri paulatim Cardinalium dignitas; & jam galero rubro illis concessio major profectò dignitas declarata fuit, ut probant Gomezius *in proem. regul. Cancell. tit. Episcopi dignitas diminuta*, Cohelus *in notitiâ Cardin. cap. 3.* ubi variis Bullis probat, Cardinales subscribere post Episcopos, & ita cùm tempore hujus textus dignitas Cardinalitia non superaret Episcopalem, iteo habitâ dignitatis ratione, minor evectionum numerus conceditur Cardinalibus, quàm Episcopis.

Yyy 3 (f) *Canibus*

(f) *Canibus venatoris.* Quos habere tam Episcopis, quam Clericis prohibitum est in cap. 1. & 2. de cleric. venat. ubi probabimus.

COMMENTARIUM.

5. **L**ustrari, & visitari Dioceses à propriis Prælati, & superioribus, antiquissima consuetudo, & penè Ecclesiæ coetanea est, more accepto ab Hebraeis, & Gentilibus; in veteri enim lege id docuerunt facti suo Sacerdotes missi à Rege Josaphat lib. 2. Paralip. cap. 17. ibi: *Habentes librum legis Domini circuibant urbes Juda, & docebant populos.* Et visitationis apud Judæos uisitatae mentio extrat in cap. 30. Exodi, juxta ignoti Interpretis versionem, quæ utitur D. Ambrosius epist. 1. ibi: *Quod si acceperis computationem filiorum Israel in visitatione ipsorum, & dabunt singuli redemptionem anime Domino, & non erit in eis ruina.* In novo Testamento habemus Principem Pastorum Christum Dominum, qui apud Matthæum cap. 4. circuit totam Galilæam, civitates omnes, & castella, docens in synagogis, & prædicans Evangelium. Et apud Lucam cap. 8. iter facit per civitates, & castella, prædicans, & evangelizans regnum DEI. Et de D. Paulo refertur Actuum Apost. cap. 15. quod perambulabat Syriam, & Cithiam, confirmans Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum, & Seniorum. Et Magistratus Politicos visitationem uisitasse, constat ex leg. congruit, ff. de offic. Præsidis, ubi refertur, Præsidem peragrassè Provinciam suam, ut eam ab omnibus malis repurgaret. Et de Philippo Tetrarcha Itureæ, & Trachonitidis refert Josephus lib. 11. antiquit. cap. 6. & 9. *Solitum iter facere cum paucis selectis comitibus, subsequente sella, in qua sedens jura redderet. Quare si quis ex occurso opem ejus invocaret, sine dilatione, mox ibi sella postea residentem causam cognovisset, aut fontem damnasse, aut absoluisse innoxium.* His ergo exemplis moti Ecclesiæ PP. variis Canonibus statuerunt, ut Prælati Dioceses suas visitarent. Concil. Brachar. 2. can. 1. refertur in cap. placuit 10. quest. 1. cap. decrevimus, cap. 11. ead. causa & 9. Concil. Carthag. can. 53. ibi: *Constitutum est in Concilio Hipponensi, singulas Provincias tempore Concilii visitandas esse.* Meldense can. 39. *Quorundam Episcoporum reprehensibilis, imò damnabilis consuetudo omnimodis corrigatur, qui plebes sibi creditas, aut raro, aut nunquam per seipsos juxta ordinem Evangelicum, & Apostolicum, atque Ecclesiasticum visitant.* Taurin. cap. 1. in fin. *Hoc Concilio utiliori decretum est, ut si placet memoratarum urbium Episcopis, unaquaque de his viciniores sibi inter Provincias vindicet civitates, atque eas Ecclesias visitet, quas oppidis suis vicinas & proximam magis esse constiterit.* Trident. sess. 6. c. 3. & sess. 21. de reform. c. 8. referunt Crespetus in summa, verbo Visitatio. Ant. August. in epist. jur. lib. 4. titul. 63. & horum visitatorum mentio erat apud Gregor. lib. 3. tit. 63. ad Maxim. Syracus. ibi: *Visitatores Ecclesiarum, clericique eorum, qui cum ipsis per suam civitatem parochias fatigantur, aliquod laboris sui capiant re disponente subsidium.* Apud Joannem II. P. R. in epistol. 3. ad Episcopos Gallie, quæ extat tom. 2. Concil. Gall. & in cap. in singulis, de statu Monachorum.

6. **P**ræcipuum ergo Pastorum munus est visitare gregem, & lustrare populum suum ad confirmandos fideles, ad refecanda hæresion initia, & ut

per eos illis innolescant, quæ in Diocesi innovanda, mutanda, temperandaque sunt, ut adimpleant, quod de illis refertur Proverb. cap. 27. ibi: *Cognoscent diligenter vultum pecoris, quem non visitant?* Et cap. 10. Joannis, ibi: *Vocabunt oves nominatim.* Ubi in illis verbis: *Cognosco oves meas,* ait Theophilactus: *Mercenarius nescit oves: quod contingit, quia non sepe illas inspicit, ut cognosceret.* Plura tradunt Landmeter lib. 2. de veteri cleric. cap. 105. Aloix in notis ad vitam S. Abrucii, cap. 12. Acunna in cap. non debere, 80. dist. Altesserra lib. 2. dissert. cap. 9. & lib. 2. c. 5. Habent ergo visitandi curam omnes Prælati ecclesiastici, quibus jurisdictio competit cum administratione, cap. 1. hoc titul. in 6. veluti post Pontificem Cardinales in suis titulis, ex prælati textu, Patriarchæ, & Archiepiscopi in suis Provinciis, ut dicemus infra in cap. septite: Episcopus in sua Diocesi: Legatus à latere, cum officio legationis suæ à Sede Apostolica visitatio injungitur: & Legatus natus in sua Provincia, cap. accedentes, de prescript. cap. 9. de immunit. eccles. & Legatus missus, si ei specialiter injunctum sit onus visitandi, ut siturgens aliqua necessitas, expostulet visitationem, cap. cum in ista terra, cap. cum nuper, cap. procuraciones, hoc tit. cap. final. hoc titul. in 6. Barbosa de potest. Episcop. alleg. 73. num. 20. & alleg. 119. num. 5. Archidiaconus etiam habet jus visitandi in Ecclesiis sibi subiectis, si illud longa consuetudine acquisierit, cap. super eo, hoc titul. cap. mandamus, cap. dilecto, de offic. Archidiacon. Trident. sess. 24. de reform. cap. 3. quo modo accipiendus est prærens textus. Debet tamen Prælati visitare tantum semel in anno suam Diocesium, cap. decrevimus 10. quest. 1. cap. conquereute, de offic. Ordin. Trident. dist. cap. 3. nisi ex justa causa, & urgente delictorum necessitate consulerit, oportere pluries eam visitare, cap. excommunicamus. §. ad-jicimus, de hæretic. cap. visitandi 18. cum sequent. 18. quest. 2. docet Azor 2. part. in fin. lib. 3. cap. 40. quest. 1.

Consuetudinem etiam Ecclesiæ Patribus visum, ut Prælati pergentes per populum suum, tempore visitationis aliquid reciperent sub sidium, cap. cavendum 7. cap. inter 8. 10. quest. 3. cap. cum ex officio. de prescript. cap. 1. & 2. hoc titul. in 6. Clement. 1. hoc titul. extr. vag. extr. vag. Joan. XXII. de censib. extr. vag. 1. de Decimis, inter communes, D. Gregorius lib. 3. epist. 11. Maxim. Syracus. Episc. Visitatores Ecclesiarum, clericosque earum, qui cum ipsis per non suas parochias fatigantur, aliquod laboris sui capere subsidium debent. Justum namque est, ut illi consequantur stipendium, qui pro tempore suum commodare rependantur obsequium. Et lib. 2. epist. 29. Felici Episcopo. Et lib. 11. epist. 16. Barbaro Episcopo. Innocent. III. lib. 1. epistol. 147. in illis verbis: *Cum igitur eidem Episcopo ob communem profectum visitanti communis procuratio debeatur.* Concil. Emerit. Can. 11. ibi: *Placuit, ut tam à Presbyteris, quam ab Abbatibus, sive etiam Diaconis, Episcopo honor debitus impendatur, ut à nullo contumeliam pati videatur, & quandoque contigerit, eum juxta canoniam sententiam visitare suam parochiam, digne eum suscipiant, & prout habuerint, aut ratio permiserit, illi praparent, quæ fuerint necessaria.* Concil. Brachar. 2. Tolet. 7. can. 4. Sed Concil. Parisiense sub Lado-vico, & Lothario lib. 1. c. 31. videtur distinctionem adhibere

adhibere, ut si Episcopus habeat sua, suis contentus sit, & nihil præterea postulet, etiam dum diocæsin visitat; ubi per sua, non proprium Episcopi patrimonium intelligas, sed iustum ex matricis Ecclesiæ redditibus, & fructibus portionem, alioqui si nihil rerum Ecclesiæ sua habeat, ut loquitur Concilium, tum quartam partem Decimarum, & reddituum ex oblationibus sibi vindicabat; sed postea indistinctè admissum fuit, ut Episcopo visitanti procuraciones darentur. Ratio assignatur in *dist. cap. cum ex officio, cap. si Episcopus, de offic. Ordin. in 6.* scilicet, quod cum visitantes spiritualia seminant ad utilitatem Ecclesiarum, quas visitant, meritò ab eisdem temporalia ad sustentationem percipiunt, ut ideo magis alliciantur ad visitandum, nec pertimescant difficultatem in vicualibus de loco ad locum defendendis, aut in eisdem inquitendis, ut probat Barboia *lib. 3. jur. Eccles. cap. 22. num. 7.* Hæc portio visitandi Prælati præstandi, procuratio dicitur, *dist. cap. conquerente, de offic. Ordin. dist. cap. 11. & 16. de prescript. argumento legis 1. §. sed & patronos, ff. de offic. Præf. Urb. l. si quis à liberis §. ff. de liber. agnos. licet aliàs procuratio accipiat pro administratione alieni negotii, leg. qui mittuntur, 35. §. item, ff. quibus causis major. apud Ciceronem lib. 3. de legibus, ibi: Quæro, quid re ipsa sit turpius, quàm sine procuracione Senator. Et 1. Academ. Sed etiam procuratio multis negotiis implicatam, & constructum tenebat. Plura de his procuracionibus Prælati tempore visitationis præstandis congerunt Filescus in *cap. conquerente 16. §. 20. de offic. ordin. ubi Petrus Gregorius cap. 17. Barboia lib. 3. jur. eccles. cap. 22. & de potest. Episc. 3. p. alleg. 73. Roussellius lib. 5. hist. jurisd. Pont. cap. 3. Cresolius lib. 4. mystag. cap. 18. Lemaistre lib. 2. de iuribus Episcop. cap. 3. Mornac. in l. 1. Cod. de offic. Præf. Alteserra lib. 3. dissert. cap. 16. & lib. 4. cap. 4.**

Sed ut presbyteris reverentiam in Prælatos visitantes, ita ipsi Præfulibus modestiam, ac contentiam circa expensas, & modicas procuraciones suaserunt PP. unde Pelagius circa annum 570. Episcopos Diocæses visitantes admonuit, ne prandia enormia jubèrent fieri, sed secundum mediocritatem uniuscujusque loci Episcopo ad consignationem venientii præparari convivium: & PP. Concilii Cabilon. sub Carolo, *can. 14.* statuerunt, compescendas esse iniquas Præfulum exactiones, atque oportere Episcopos in lucris animarum potius quàm in deprædandis, & spoliandis hominibus, & scandalizandis fratribus operam dare; ut etiam apud Romanos Consules, vel Legati provincias obeuntes, & lustrantes, nunquam ante Posthumium Consulem usque ad annum Urbis conditæ 581. in ulla re oneri, aut sumptui fuerant, Livius *lib. 2. decad. 5.* quam parcimoniam velut renovans Cicero de se prædicat *lib. 4. ad Atticum, cap. 19.* nullum in se sumptum, cum Provinciæ obiret, nec publicè, nec privatim factum esse, nec in quemquam comitum suorum. Quare cum multi Episcopi diocæses lustrando clericos ad inopiam redigerent, ut de Joanne Ravennat. Archiepiscopo refert Sigonius de Regno Italia, ad annum 861. qui accusatus fuit in Synodo Romana sub Nicolao I. variis canonibus taxatum fuit, quid procuracionis nomine parochi penderent, ut in Concilio Tolosano *can. 4.* ibi: [Ut in circuitione parochia Episcopi de cætero singulos presbyteros

per singulas jacendo euntes Ecclesias, sicut hæcenus, non prædentur, cum scriptum sit, eosdem evangelizare debere, non turpis luci gratiâ, ne vituperetur ministerium sanctum; sed considerent, & denuntient loca sibi, & populo convenientia, & illuc presbyteri, quotquot possibilitas, & moderatio providerit, plebes suas adducant, & ibidem Episcopi prædicent, confirment, & populi errata inquirant, ac corrigant. Iterum autem, quia Dominica voce datur licentia, ut, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivant, licet Paulus Apostolus nihil horum fuerit usus, presbyteri tale conjectum faciant, ut & Episcopi solatium habeant, & ipsi non graventur: quod ita nobis fieri posse videtur, videlicet, ut quatuor presbyteri ad locum, ubi quintus degit, & Episcopus residet, plebes suas de quatuor partibus adducere studeant, & unusquisque eorum decem panes, & dimidium modium vini, & frischingam de quatuor denariis, & pullos duos, & ova decem, & modium unum de annona ad cavillos, in subsidium, benedictionis gratiâ præsentent Episcopo: & similiter quintus, in cuius domo Episcopus residet, faciat. Nec amplius ab eo exigatur, nisi fortè ligna, & utensilia in opus ministerii commodet. Quapropter Episcopus provideat, ne domus, aut sepes illius à ministris vastentur.] Apertius, & distinctius in Concilio Turonensi sub Lodovic. II. *cap. 15.* ibi: *Episcopi hujusmodi dispensa contenti sint, panes centum, frischingas quatuor, vini sextaria quinquaginta, pullos septem, ova quinquaginta, agnum unum, annonam ad cavillos modios sex, feni corbes tres, mel, oleum, ceram, quod sufficit.* Concil. Tolos. *7. can. 4.* *Cum Episcopus Diocæsin visitat, nulli præ multitudinem onerosus existat, nec unquam quinarium (alii legunt, quinquagenarium) numerum evectionis excedat, aut amplius quàm una die per unamquamque basilicam remorandi licentiam habeat.* Notavit Sahabedra in *Chron. Goth. cap. 24.* quos veteres canones circa evectiones innotavit Concil. Later. in presenti.

Etiam circa ipsas procuraciones statutum legimus, ne Episcopi cessantes à visitatione, eas à propriis parochis redimant. Concil. Valent. Gallia *can. 22.* ibi: *Ut de servitio presbyterorum erga Episcopos consuetudo, ut nobis videtur, valde reprehensibilis amputetur, ut scilicet, quoties Episcopus statuo tempore visitationem, & prædicationem per eosdem sacerdotes non exercet, nequaquam ab eis pro solito servitio pecunias exigat.* Id ipsum statuit Concil. Lateran. relatum in *cap. Romanas, hoc tit. lib. 6.* Etiam cautum fuit à Bonifacio VIII. in *cap. felicis, eod. lib.* non licere visitanti, nisi unam procuracionem recipere una die, sive locum unum visitaverit, sive plura, etiam si locus quilibet ab illo visitatus sufficeret ad procuracionem integram persolvendam: & in utroque textu id specialiter prohibitum fuit, ne liceret procuraciones pecuniâ permutare, hoc est, loco victus & cibariorum nummariam pensionem sumere. Unde dum Concil. Brachar. *2. can. 2.* Episcopo Diocæsin visitanti duos solidos tribuit, non est accipiendum ita, ut solidi præstentur pro visitatione, sed pro cathedratico, de quo egi in *dist. cap. conquerente;* quod etiam procuratio dicitur in *cap. cum sit 10. de simon.* & notarunt jam Filescus in *dist. cap. conquerente, §. 20. in fine, Roussel. histor. Pont. jurisd. lib. 5. cap. 3.*

§.

Prohibemus etiam, ne subditos suos talliis, & exactionibus Episcopi gravare præsumant. Sustinemus autem pro multis necessitatibus, quæ aliquotiens superveniunt, ut si manifesta ac rationabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare. Cùm enim dicat Apostolus, &c. *ut sup.*

10. **I**n præfenti §. agitur de charitativo subsidio, quod PP. Concilii vocant mediocre subsidium, de quo plura congeffit Barbosa *lib. 3. juris Eccles. cap. 21. per tot.* Licet enim Episcopus non possit novum censum subditis imponere, ut sequenti Commentario dicemus; potest tamen petere charitativum subsidium, iustâ existente causâ, *cap. nullus 1. quest. 1. cap. 3. de offic. vicar. cap. conquirente, de offic. ordin.* sicut à Principe seculari ob necessitatem publicam aliquid superindicti nomine exigitur, *l. 1. Cod. de superindicto, lib. 10.* quia tunc non dicitur novus census, sed cessante necessitate usque nunc intermissus, *leg. Antilicinius, de servit. rustic.* Dicitur autem iusta, si proprii redditus non sufficiant Episcopo, *cap. cavendum 10. quest. 3. si Ecclesia Cathedralis oneretur debitibus, cap. unic. §. final. ut Eccles. benef.*

si Episcopus pergat ad Pontificem, vel Regem, aut vocatur ad Concilium generale: si Regem, aut Nuncium Apostolicum in Provincia excipit: si in re Ecclesiæ propugnanda, aut defendenda sumptus fecit insignes, vel si in favorem totius Diocesis redditus proprios impendit, vel ex alia iusta causâ, quæ relinquatur arbitrio superioris, Archiepiscopi videlicet, & Patriarchæ, *cap. clericus 11. quest. 1. vel summi Pontificis, cap. penultim. de V. S. Filelacus in cap. 18. de offic. Ordin.* Lemaitre *libro 2. de juribus Episcop. cap. 3.* & tunc Episcopus non potest excedere taxam, extrayaganti Benedicti XII. quæ incipit, *Unam sanctam, hoc tit.* notavit Parexa *in cap. 1. hoc tit. num. final.* & Solorzano *tom. 2. de jure ladicar. lib. 3. cap. 12. num. final.*

CAPUT VII.

Ex (a) eodem.

Prohibemus insuper, ne ab Abbatibus, vel Episcopis, aliisve Prælati novi census imponantur Ecclesiis, nec veteres auceantur, nec partem reddituum suis usibus appropriare præsumant: sed libertatem, quam sibi majores conservare desiderant: minoribus quoque suis bonâ voluntate conservent. Si quis verò aliter fecerit, irritum; quod egerit, habeatur.

NOTÆ.

1. **E**X (a) eodem.] Concilio videlicet Lateran. sub Alexandro III. celebrato, ubi *cap. 7. §. prohibemus,* reperitur textus hic, & in *cap. 7. hoc tit. in 1. collect.* ubi additur, *pars capituli cum in Ecclesia,* ut cognoscamus in præfenti referri secundam partem textus in *cap. 8. de simon.*

COMMENTARIUM.

2. **E**X præfenti textu sequens communiter deducitur assertio: *Episcopi, & ceteri Prælati Ecclesiarum novos census in eis imponere, aut aliquam partem fructuum sibi reservare nequeunt.* Probant eam textus in *cap. Ecclesiis 9. significavit 13. cap. gravis 15. hoc tit. cap. tua nos 11. de iur. jur. cap. cum Clericis 6. de pactis, cap. quod plerique, de immunit. Eccles. cap. 1. 10. quest. 3. cap. 3. cap. nullus 120. 1. quest. 1. cap. nulli 27. 12. quest. 1. cap. nulli 62. 16. q. 1. cap. pastoralis 9. de his, quæ sunt à Prælat. c. unic. vers. Omnibus, ut eccles. benef. cap. avaritia 10. de præbend. cap. de cetero 5. §. ultim. de transact. Clem. unic. de suppiend. neglig. Concil. Toler. 4. Can. 51. ibi: *Quod si aliquid in Monachos Canonibus interdictum præsumserint, aut usurpare quippiam de monasterii rebus tentaverint, non derogetur illis sententiæ excommunicationis.* Aurel. 1.*

Can. 21. Concil. Arelat. 3. Can. 1. Hispanie 2. Can. 11. Cabilon. Can. 17. ibi: Inventum est quod in quibusdam locis presbyteri duodenos, vel quater denos denarios Episcopis in censum annis singulis darent: quod penitus abolendum esse decrevimus. Nicen. 2. Can. 12. Can. 35. alias 37. Apost. Faciunt textus in l. 1. 2. §. 3. Cod. vectigalia nova instrui, l. 1. Cod. de passibus publicis, lib. 11. novell. 130. Justin. cap. 3. Illustrant ultra congestos à Barbosa & Garanna hinc, Cujacius in *cap. 18. de iudiciis, & in cap. avaritia, de præbend.* Antonius August. in *epit. jur. lib. 4. tit. 70.* Gothofredus in *Can. 39. Apost. Lotharius lib. 1. de re benef. cap. 36. num. 4.* Roussellius *lib. 5. hist. cap. 3.*

Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione; nam sæpe sapius legimus in iuribus pensiones sæpe imponi beneficiis tantum auctoritate Episcopi, *cap. 3. de offic. vicar. cap. permissus, de donat. cap. penult. de V. S. cap. nisi esset 21. cap. extirpando, §. qui verò, de præb. & in Legato à latere idem probat Cæsar de Eccles. Hierarch. disput. 5. §. 2. num. 26.* Igitur interiores Prælati possunt constituere novos census in Ecclesiis sibi subiectis. Augetur hæc difficultas ex eo, nam dum constituitur Ecclesia, census, aut similes pensiones possunt constitui ab Episcopis, & aliis Prælati, *cap. Eleutherius 18. quest. 2. cap. scientes 3. hoc tit. cap. unic. ut Eccles. cap. ceteri dilecti*